

دوفصلنامه علمی-پژوهشی پژوهشنامه ادیان، سال ۱۶، شماره ۳۲، پاییز و زمستان ۱۴۰۱، صص ۱۵۱-۱۷۶ (مقاله پژوهشی).

مفهوم دعا در اندیشه مری بیکر ادی

بهاره ضمیری جیرسرایی^۱ نوری سادات شاهنگیان^۲

چکیده

دعا یکی از عمیق‌ترین شیوه‌های ارتباط انسان با خداوند است و هر انسانی به فراخور درک خود به معنانشناسی و مسائل پیرامون آن پرداخته است. در این میان نگاه مری بیکر ادی؛ بنیانگذار جنبش علم مسیحی درخور توجه است. این جنبش با آشتی دادن حوزه‌های علم و سلامت توجه همگان را به خود جلب کرد. شعار این جنبش بازگشت به مسیحیت نخستین و بازیابی عنصر درمانگر اولیه این دین است. این جنبش به درمان معنوی بیماری‌ها شهرت دارد زیرا به نظر آن بیماری وهم است و وهم از ذهن تنها از طریق دعا و نه به وسیله درمان‌های دارویی سنتی برطرف می‌گردد. بدین ترتیب دعا روش اصلی و مهم در رسیدن به اهداف این جنبش محسوب می‌شود. اما دعا در نظر بیکر ادی دارای مفاهیم و معانی و ضرورت و شرایط خاصی است که در این مقاله در پی بررسی این مضامین خواهیم بود. مفهوم معنوی دعا در نظر ادی یادگرفتن عشق و دوست داشتن همه بشر است. دعای حقیقی در نظر او درخواست از خداوند نیست، بلکه تمایل به خوب بودن و کار خوب انجام دادن است. از جمله تأثیرات وجودی دعا در اندیشه ادی پیشرفت معنوی انسان و محافظت از گناه و شرور و توکل صرف به خداوند است. ضرورت دعا به نظر او به منظور رهایی از مهلکاتی مثل قضاوت کردن، مشورت نادرست دادن است. از جمله شرایط اجابت دعا داشتن نیت درونی درست، اشتیاق زیاد همراه با مراقبت فردی، دعا بطور مستمر و فروتنانه است. این پژوهش تلاشی در جهت درک صحیح مفهوم دعا به روش توصیفی-تحلیلی است.

کلیدواژه‌ها

مری ادی بیکر، جنبش علم مسیحی، دعا، ذهن، مداوای ایمانی.

مقدمه

در طول قرن هجدهم عقیده به جادوگری، نظریه و دیدگاه طبیعی تر و سرورآمیزتری را نسبت به زندگی ایجاد کرد. انسان از وحشت نسبت به تأثیرات مضر نیروهای شرور دست کشید و شدیداً به قدرت‌های شفابخش اعتقاد پیدا کرد.^۱ فرانسیس آنتونی مسمر^۲ (۱۷۳۴-۱۸۱۵) پایه‌گذار حقیقی جنبش‌های ذهنی مدرن و حلقه اتصال بین جادو قرون وسطی و درمان‌های ذهنی مدرن است. به نظر او یک مایع جهانی وابسته به علم مغناطیس و جریان الکتریکی وجود دارد که به ابدان زنده و زمینی متصل می‌گردد. بدن انسان نیز در خودش یک مغناطیس زنده با قطب‌های مثبت و منفی دارد. زمانیکه این میدان مغناطیسی نامتعادل شود، افراد بیمار می‌شوند یا مشکلات روانی را تجربه می‌کنند. جنبش مسمریسم تأثیرات زیادی برجای گذاشت و بر فعالیت‌های هیپنوتیزم و تلپاتی پرتو افکند.^۳ فینیس پارکرست کویمبی^۴ (۱۸۰۳-۱۸۶۶) از طرفداران پروپاقرص مسمریسم بود و درباره تأثیر ذهن بر بدن تحقیق می‌کرد. لب کلام تعالیم کویمبی در جنبش علم مسیحی^۵ حفظ شد و خلاصه آن بدین گونه است: بیماری نوعی عقیده است و می‌تواند درمان گردد.^۶ مری بیکر ادی^۷ در سال‌های ۱۸۶۲ و ۱۸۶۴ با دکتر کویمبی^۸ ملاقات داشت و این دیدار در زندگی فیزیکی و ذهنی او تأثیر زیادی برجای گذاشت.^۹ بعد از مرگ کویمبی، زمانی که خانم ادی خودش را فرستاده‌ای ملهم

۱۵۲

پروشم‌نامه ادیان

سال شانزدهم، شماره سی و دو، پاییز و زمستان ۱۴۰۱

1. Bellwald, A.M, S.M, S.T.L, *Christian Science and the Catholic faith*, London, Longman, Green and Co, 1922, p.10.

2. Francis Anthony Mesmer

3. Bellwald, p.12-13.

4. Phineas Parkhurst Quimby

5. Christian Science Movement

6. Bellwald, p.12-13.

7. Mary Baker Eddy

8. Dr. Quimby:

درمانگر ذهنی آمریکایی که کارهایش شالوده ای برای جنبش روحانی تفکر جدید شناخته شد.

9. Bellwald, p.12-13.

می‌پنداشت، عامدانه کویمی را نادیده گرفت و انرژی‌های مسکوت دوستان و هواخواهان کویمی را از خواب بیدار کرد، زیرا جنبش کویمی بعد از مرگش دچار رکود گشته بود. خانم ادی محرک اجتماع این افراد در جنبشی شد که احتمالاً هیچگاه از مرحله بی‌نظمی و بی‌میلی در درمان به تقلید از کویمی فراتر نمی‌رفتند.^۱ مداوای ایمانی یا ذهنی از زمان موفقیت آشکار و بدیهی علم مسیحی، شدیداً نظر جوامع پروتستان را به خود جلب کرد. سوالی که وجود داشت این بود که آیا پروتستان باید علم مسیحی یا حداقل مداوای علم مسیحی را می‌پذیرفت یا خیر؟ بسیاری از کلیساها منتظر طرح این سوال نماندند و اینگونه پاسخ دادند که عیسی مسیح خود مداواگر بود و نه تنها بدن را بلکه ذهن و روح را نیز مداوا می‌کرد.^۲ علم مسیحی در میان تمام جنبش‌های ذهنی مدرن تنها جنبشی است که معتقد به منشأی خارق‌العاده است و در نتیجه پوشش و حیانی دینی جدیدی به خود گرفت. این جنبش مدعی است که احیای مسیحیت اولیه می‌باشد. همین ادعا قوی‌ترین علت موفقیتش بود.^۳ در حقیقت جنبش علم مسیحی به دلیل چند عامل دارای اهمیت و جذابیت بود: در قرن نوزدهم این جنبش با آشتی و سازش دادن حوزه‌های دین و سلامت مورد توجه همگان قرار گرفت. یک بخش از جذابیت جنبش علم مسیحی استفاده از روش‌های منطقی و تجربی در پاسخ به مسائل الهیاتی مهم درباره خداوند و وجود شر بود. بدین گونه که این جنبش آموزه‌های دینی را با روش‌های فلسفی و علمی درهم آمیخت. برای قرن‌ها و حتی امروزه مقامات دینی در استفاده از اصول علمی برای درک جهان روحانی در جنگ بوده هستند. عالمان نیز اعتبار تفاسیر دینی را برای توضیح فرایندهای طبیعی انکار می‌کردند. این دو حوزه در طول زمان همیشه آشتی‌ناپذیر بودند. جنبش مسیحی در واقع انقلابی در این زمینه بود که از طریق آن علم و دین مکمل یکدیگر شدند و نه ضد هم.^۴

1. Bellwald, p.26.

2. Bellwald, p.32.

3. Bellwald, p.34.

4. Gibb, Sara L, *Transcending the body: The role of Divine mind in the practice of Christian Science healing*, University of New Hampshire, Durham, 2007, p12.

مری بیکر معروف به مری بیکر جی ادی در شانزدهم ژوئیه سال ۱۸۲۱ در بو^۱ در ایالت نیو همپشر^۲ آمریکای شمالی متولد شد. زندگی اولیه اش به علت وضعیت حساس و طبیعت متشنج و دوره‌ای طولانی با بیماری دچار نقصان گشته بود.^۳ مری بیکر یکی از بحث برانگیزترین و تأثیرگذارترین مصلحان زن در قرن نوزدهم بود. او ایده‌های علمی و دینی محبوب روزگارش را به چالش کشید. او تنها درمانگر و سخنران عمومی و مصلح دینی و در زمان جنگ داخلی از جمله مصلحان اجتماعی زنانه بود. همانگونه که در اثر «خیر و بله» او مشخص است که زنان را محق بالاترین جایگاه‌ها می‌دانست.^۴

جستجوی معنوی بیکر در طول دهه ۱۸۵۰ برای یافتن سیستم درمانی جدید امراض بدین گونه شد که او سیستم‌های درمانی امروزه را به علت نداشتن ایمان و تکیه بر فرض‌های مادی گرایانه نوعی دارونمایی خواند و بر این عقیده بود که علت بیماری ریشه در ذهن بشر دارد و به هیچ وجه از سوی خداوند نیست. بیماری صرفاً حالتی مانند عقیده است که باید با فهم ذهن الهی^۵ نابود گردد.^۶ او کتب و مقالات زیادی نوشت که برجسته‌ترین آنها «علم و سلامت همراه با راهنمای کتاب مقدس»^۷ است.^۸ مری بیکر در ۳ دسامبر ۱۹۱۰ بر اثر ذات‌الریه درگذشت.^۹

علم مسیحی اصطلاحی است که توسط خود مری بیکر برای بیان علم روحانی مداوای ذهن بکار رفت.^{۱۰} مری بیکر نوشت: «در سال ۱۸۶۶ من علم مسیح یا قوانین الهی زندگی را کشف کردم و نام آن را علم مسیحی نامیدم. خداوند از روی بخشندگی من

1. Bow

2. New Hampshire

3. Bellwald, p.17.

4. Gibb, p33.

5. The Divine mind

6. Bellwald, p.153.

7. Health and science with key to the scripture

8. Gutjahr, C.Paul, *Sacred Texts in the United States, USA*, Published by the Johns Hopkins University Press, 2001, p. 348.

9. Bellwald, pp.18-20.

10. Ibid, p.37.

را برای پذیرش آخرین وحی از اصل الهی مطلق وجود و مداوای علمی مجهز کرد»^۱ این علم مسیحی است زیرا از درون سنت مسیحی رشد کرد و متکی بر کتاب مقدس است و عیسی را به عنوان منجی تصدیق می‌کند. این جنبش به علت تمرکز بر عیسی و داشتن ریشه‌های مسیحی و خصوصاً با تأکید بر نیاز به رستگاری و رهایی، خود را از سایر سنت‌های متافیزیکی متمایز کرد و همچنین علمی بود زیرا به عقیده بیکر متضمن حقیقتی آنچنان واقعی بود که هر شخصی آن را تأیید می‌کرد.^۲ به نظر او راه تأیید و تصدیق این علم به روش تجربی یعنی از راه مداوا و درمان است.^۳ این علم از ذهن شروع می‌کند تا سایر چیزها را درمان و مداوا کند و در واقع برای اصلاح فعل از اصلاح انگیزه شروع می‌کند.^۴ جوهر این علم درست فکر کردن و درست عمل کردن است که فرد را رهنمون به روحانی دیدن و به تعاقب آن فهمیدن و اثبات و نمایش خداوند می‌کند.^۵

در واقع دو مشخصه بارز جنبش بیکر جستجوی او در درمان بیماری و فهم او از ذات حقیقت بود. در جنبش علم مسیحی حقیقت روحانی است و جهان ماده صرفاً دیدگاه تحریف شده ذهن انسان نسبت به حقیقت است. این جنبش خداوند را علت گناه، بیماری و ناهماهنگی نمی‌داند به همین منظور می‌توان بر این مشکلات با فهم ژرف تری نسبت به حقیقت الهی فائق آمد. چون خداوند خالق همه چیز است پس گناه و بیماری مخلوق او نیستند و بدین ترتیب هیچ واقعیتی هستی شناختی ندارند. بنابراین باید از بند مادیت و توهم رها شد.^۶ اما چگونه می‌توان از بند مادیت رها شد و ذهن را از

1. Eddy, Baker, Mary, *Science and Health with key to the Scriptures*, USA, Boston, The Christian science Board of directors, 1875, p.10.
2. Abbott, Deborah, *the Christian Science Tradition: Religious Beliefs and Healthcare Decisions*, Illinois, the Park Ridge Center, 2002, p.2.
3. Eddy, Baker, Mary, *Science and Health with key to the Scripture*, , p.x.
4. Eddy, Baker, Mary, *Christian Healing*, USA, Boston, Trustees under the will of Mary Baker G. Eddy, 1886, pp. 7, 12.
5. Eddy, Baker, Mary, *No and Yes*, USA, Boston, Published by Allison V. Stewart, 1909, p.12.
6. Abbott, pp. 1-2.

توهم زدود؟ به عقیده این جنبش تمام اشکال بیماری نشانه وضعیت حادی است که نیاز به درمان دارد. این درمان از طریق دعا محقق می‌گردد.^۱ بدین صورت که عالمان مسیحی آیاتی از کتاب مقدس و بخش‌هایی از کتاب مری بیکر را، «علم و سلامت»، برای دعا انتخاب می‌کنند. آدر واقع آهنگ علم مسیحی کار، مراقبت و پاسداری و دعاست.^۲ توهم بیماری به جای اعتماد بر پزشکان یا دارو با دعا از بین می‌رود.^۳ با دعا گناه و بیماری واقعیت‌شان را در هوشیاری و آگاهی انسانی از دست می‌دهند و به همان صورت که تاریکی جای خود را به نور و گناه به اصلاح می‌دهد، ناپدید می‌گردند.^۴ در حقیقت دعا بر روی علائم بیماری تمرکز نمی‌کند، بلکه بر روی وضعیت بسیار مهم درک ناقص انسان و بیگانگی از خداوند تمرکز دارد. جنبش علم مسیحی امید دارد که با در یک ردیف قرار دادن فهم انسان با حقیقت الهی و اتحاد معنویت و روح انسان، وهم وجود بیماری را از بین ببرد. ارتباط تجدید شده با خداوند هدف اصلی این جنبش است. بنابراین درمان بیماری صرفاً نتیجه فرعی است.^۵

جنبش علم مسیحی به تدریج از زادگاهش در ماساچوست به باقی نیوانگلند بسط یافت. گسترش جنبش بین سال‌های ۱۸۷۵ و ۱۹۱۰ سریع‌تر شد. در سال ۱۹۱۳ تعداد اعضای این جنبش در ایالات متحده و اطراف جهان حدود پنج هزار نفر شد و در سال ۱۹۲۵ به نزدیک هشت هزار نفر و در ۱۹۳۴ به ده هزار نفر رسید.^۶ بعدها این جنبش رو به ضعف رفت و یکی از دلایل آن به تحلیل بردن انجیل مسیح به روشی منفی یعنی

1. Ibid, p.2.

2. Myers, Kristen, *A perspective in Healing: Christian Science Practitioners*, University of Pennsylvania, 2015, p.1.

3. Eddy, Baker, Mary, *Christian Science versus pantheism and other messages to the Mother Church*, USA, Boston, published by Allison V. Stewart, 1909, p. 20.

4. Gibb, p.8.

5. Eddy, Baker, Mary, *Science and Health with key to the Scripture*, p. xi.

6. Abbott, p.3.

7. Gibb, p.13.

ارجحیت دادن به ماده گرایی و اعمال غیر کتاب مقدسی دیگر بود.^۱ از مطالبی که تاکنون در مقدمه بیان گردید می‌توان چنین گفت که سه واژه علم، مسیحی و دعا در این جنبش متفاوت از علم جدید و مسیحیت و دعای متداول است. علم در این جنبش اگرچه به روش تجربی تأیید می‌شود اما دارای هدفی روحانی و در پی حذف ماده است. علم مسیحی مانند برخی از علوم در پی درمان بیماری از طریق ذهن است. اما مانند هیپنوتیزم و روانکاوی این کار به طریق معنوی انجام می‌گیرد یعنی با دعا و از طرفی هدف این علم نیز رسیدن به اتصال ذهن فردی به ذهن الهی است. بنابراین هدف و روش این علم خاصیتی روحانی دارد. در این جنبش علم عنصری معنوی در نظر گرفته شده که رابطه خداوند با هستی را به نمایش می‌گذارد.^۲ در مورد صفت مسیحی نیز می‌توان گفت اگرچه این جنبش مدعی است که متکی بر کتاب مقدس است اما بسیاری از آموزه‌ها و تعالیم آن در تقابل با مسیحیت ارتدکس می‌باشد. یکی از مهم‌ترین تفاوت‌هایی که میان مسیحیان و عالمان مسیحی وجود دارد این است که تقریباً یک چهارم مسیحیان معتقدند که خداوند شخصی را که به گناه افتاده با بیماری یا بدبختی تنبیه می‌کند در حالیکه عالمان مسیحی به این قضیه معتقد نیستند. بسیاری از مسیحیان به خیر و شر معتقدند اما عالمان مسیحی تنها به وجود خیر اعتقاد دارند. روی هم رفته عالمان مسیحی در اعتقادشان به ذات بیماری و ارتباط آن با خداوند با اکثر مسیحیان متفاوت هستند.^۳ همچنین این جنبش در ابتدا با برقراری کلیسا نیز مخالف بود. مری بیکر نسبت به تشکیل دادن کلیسا در تردید بود. او در فاصله نه ساله میان کشف علم مسیحی در سال ۱۸۶۶ تا اولین چاپ کتاب «علم و سلامت» خود در سال ۱۸۷۵ ظاهراً متقاعد شده بود که سازمان کلیسایی به جای کمک به بسط عالی‌ترین مراحل روحانی، مانعی در این راه محسوب می‌شود.^۴ به نظر او این سازمان‌ها و شعائر هیچ سودی برای مسیحیت ندارند و

1. Verma, Neetesh, *Christian Apologetic to the salvific understanding of Christian science*, India Bible College and Seminary, 2020, p.6.

2. Eddy, Baker, Mary, *Christian Healing*, p.13.

3. Gibb, p.25.

4. Kennedy, Hugh A. Studdert, *Mrs Eddy: Her life, Her work, and Her place in History*, USA,

انسان را به سمت مسائل مادی کشانده و از حقیقت روحانی دور می‌کنند.^۱ در واقع او نمی‌توانست دینی را بپذیرد که در آن نجات بواسطه کلیسا امکان پذیر باشد.^۲ او در اثر «علم و سلامت» می‌نویسد که امیدوار است جنبش علم مسیحی با پذیرش جهانی روبرو گردد. اما دیری نپایید که امید او ناامید گشت و فهمید که جهان روزگار او با مشکل، آموزه‌هایش را می‌پذیرند، مگر از طریق راه مأنوس کلیسا.^۳ در مورد دعا نیز مری ادی بیان می‌کند که او با روش معمول دعا کردن مخالف است زیرا دعای مورد نظر او مفاهیم و شرایط خاص خود را دارد. او دعا خواندن افراد در کلیساهای مسیحی را ریاکاری می‌داند زیرا به نظر او تنها برای دیده شدن خوانده می‌شود.^۴ در این مقاله سعی بر آن شده که به بررسی شرایط و ویژگی‌ها و مفاهیم خاص دعا در نظر مری بیکر ادی پرداخته شود و خواننده به تفاوت این دعا با دعای معمول پی خواهد برد.

این مقاله کوشیده است تا به سوالاتی پاسخ دهد: مفهوم معنوی دعا و ضرورت دعا در نظر مری ادی چیست؟ از نظر او اقسام دعا کدام است و کدام دعا ارزشمند است؟ تأثیرات وجودی دعا چه مواردی را دربر می‌گیرد؟ آیا دعا کردن شرایطی دارد؟ موانع و آفات دعا چیست؟ محتوا و شکل درست دعا به عقیده مری بیکر ادی کدام است؟ تاکنون اثری در خصوص مفهوم دعا در نظر مری بیکر ادی نگارش نشده است. اما آثار انگلیسی درباره مری ادی و جنبش او وجود دارد. در این مقاله اثر پایه «علم و سلامت» مری ادی است که در آن راجع به دعا صحبت به میان آمده است. اما برخی آثار دیگر که به آن مکرراً رجوع گشته: «*faith Catholic the and science Christian*» اثر «Bellwald»، اثر «*Decisions Healthcare and Beliefs Religious Tradition: Science Christian The*» اثر

→

California, The Farallon Press, 1910, pp. 260.

1. Eddy, *Science and Health with key to the Scripture*, pp.107, 197.

2. Kennedy, Hugh A . Studdert, *Christian Science and organized religion*, California, The Farallon press, 1930, p.73.

3. Kennedy, *Mrs Eddy: Her life, Her work ,and Her place in History*, pp .260-61.

4. Eddy, Baker, Mary, *Miscellaneous Writings*, USA, Boston, Trustees under the will of Mary Baker G. Eddy, 1896, p.153.

(Abbott) و سایر آثار مری بیکر ادی می‌باشد.

خدا در اندیشه مری بیکر

ایده الهیاتی علم مسیحی درباره خداوند، خدای غیرشخصی در ذات است. درحالی‌که مسیحیت معتقد به وجود سه شخص در یک خداست پس غیرشخصی دانستن خداوند امری است که مغایرت با کتاب مقدس دارد. در جنبش علم مسیحی خداوند به عنوان اصل الهی و برای تهییج ذهن بشر معرفی می‌شود. این ایده نشان می‌دهد که خداوند صرفاً یک اصل منطقی است و تصور انسان گونه از خداوند تماماً رد و ماده به عنوان وهم در نظر گرفته می‌شود. تفاوتی میان ذهن انسان و ذهن خداوند وجود ندارد و انسان بخشی از خداوند است. بنابراین تشابهی روحانی و نه مادی بین انسان و خداوند وجود دارد. هر دو به لحاظ روحانی یکی هستند و با زدودن افکار غیرواقعی و مادی‌گرایانه از ذهن انسان، او قادر به مشاهده ذات خداوند و فعالیتش در ذهن خود خواهد بود.^۱ در علم مسیحی خداوند بطور قاطع تک و دارای تفرد است، اما یک شخص نیست. زیرا شخص به معنای وجود انسانی محدود است.^۲ مری بیکر خداوند را ذهن نامیرا و به عنوان وجودی مستقل معرفی می‌کند، اما جسمانیت او را انکار می‌کند. خداوند اصل و قاعده کلی، ذهن، روح و نفس است. یک خدای مطلق وجود دارد و دیگر هیچ چیز وجود ندارد.^۳

تصور مری بیکر از خداوند گویی وحدت وجودی است. او صدا زدن خداوند همانند یک شخص را مورد اعتراض قرار می‌دهد. زیرا اینگونه صدا کردن درک وحدت وجودی او از خداوند را نابود می‌ساخت. او می‌نویسد: "اگر اصطلاح شخصیت آنگونه که برای خداوند بکار می‌رود به معنای شخصیت محدود باشد، نادرست است

1. Verma, p.10.

2. Eddy, Baker, Mary, *Rudimental Divine science*, Boston, Published by Joseph Armstrong, 250 Huntington Avenue, 1904, p.8.

3. Eddy, Baker, Mary, *Retrospection and Introspection*, USA, Boston, The Cambridge University press, Published by Allison V. Stewart, 1915, p.29.

زیرا خداوند شخص نامحدود است. ذهن نامیرا نمی‌تواند با شکل فانی و میرا آمیخته گردد.^۱ به‌رغم وجود رنگ وحدت وجودی اقوال بیکر، او در اثر "علم مسیحی در مقابل و برضد وحدت وجود"^۲ اینکه علم مسیحی را وحدت وجودی بدانند، رد می‌کند. او می‌نویسد: "وحدت وجود می‌تواند به عنوان عقیده به هوش و عقل مادی تعریف گردد."^۳ هیچ لغت‌نامه‌ای این تعریف مری بیکر از وحدت وجود را نمی‌پذیرد. در واقع وحدت وجود یک سیستم الهیاتی است که در آن جهان، خداوند برتر است. این دقیقاً همان چیزی است که مری بیکر در اقوال و نظریاتش بیان می‌کند. در واقع با وجود صبغه وحدت وجودی نظرات او در مورد خداوند، مری بیکر آن را رد می‌کرد. علت آن هم این بود که در این صورت جنبش علم مسیحی بیرون از حوزه مسیحیت اصلی و اولیه قرار می‌گرفت.^۴ او می‌نویسد: "پانتئیسم هیچ جایی در دین مسیحیت ندارد. مسیحیت؛ آنگونه که در قرن اولیه توسط استاد بزرگ تعلیم و نشان داده شده، قوانین مادی، بت‌پرستی، وحدت وجود و چندگانه پرستی را باطل و لغو کرد. علم مسیحی مونوتئیسم است؛ یعنی یک خدا دارد. این اصل کلی و نامحدود الهی، زندگی قائم به ذات، حقیقت، عشق، جوهر، روح و ذهن و همه چیز است بدین معنا که واقعی و ابدی است."^۵

مفهوم معنوی دعا

مری ادی دعای حقیقی را درخواست دوست داشته شدن و عشق از خداوند نمی‌داند، بلکه دعا در نظر او یاد گرفتن عشق و دوست داشتن است؛ دوست داشتنی که همه بشریت را به یک میزان مهر و عطوفت در بر می‌گیرد. دعا بکارگیری عشقی است که با

-
1. Ibid, p116.
 2. Christian science versus pantheism
 3. Eddy, *Science and Health with key to the Scripture*, p.129.
 4. Bellwald, pp.64-5.
 5. Eddy, *Christian science versus pantheism*, pp .5, 12,18.

آن عشق خداوند انسان را دوست دارد. به عبارت دیگر زمانیکه شخص نسبت به دیگری عشق بورزد، همان میزان عشق را خداوند نسبت به او خواهد داشت. در نظر بیکر دعای حقیقی درخواست کردن از خداوند نیست، بلکه دعا تمایل و علاقه بیدار و آگاهی یافته ای را برای خوب بودن و کار خوب انجام دادن ایجاد می کند. علاقه به خوب بودن و عطف داشتن به همه بشریت دعای واقعی است. دعا موجب اکتشافات جدیدی نسبت به خداوند و مهربانی و نیکی و قدرت او می شود. دعا به انسان واضح تر از قبل، آنچه را که داشت و یا هست، نشان می دهد و بیشتر از همه به انسان نشان می دهد که خداوند چه چیزی هست. در واقع دعا نگرش و بینشی نو به انسان می دهد و او را قادر می سازد که خود و خدای خود را بهتر ببیند.^۱

۱۶۱

پژوهشنامه ادیان

مفهوم دعا در اندیشه مری بیکر ادی

از جملات فوق مری ادی چنین می توان گفت که دعا در حقیقت صرفاً بینش بخش است تا بدین طریق موجب زدودن اوهام از ذهن و اتصال ذهن شخص به ذهن الهی شود. دعا موجب برآورده شدن حاجت و خواسته ای نمی گردد بلکه تنها روشی کمک کننده برای مشاهده این است که ماده وجود ندارد و همه چیز خداست. در واقع دعا، آنگونه که عموماً به آن عمل می شد، جایی در آیین مری بیکر نداشت زیرا که در این آیین خداوند یک اصل و قاعده کلی است و نه شخص. به نظر ادی خطاب کردن خداوند همانند یک شخص در دعا کار نادرستی است. زیرا اولاً خداوند شخص نیست و این عمل موجب محدود کردن فعل خداوند به حواس متناهی می گردد. ثانیاً با محدود کردن خداوند حقیقت پنهان گشته و مسیر پیشرفت معنوی مسدود می شود.^۲ او می نویسد: "برای خداوند دعا می کنیم تا ما را بیاد داشته باشد همانگونه که ما از شخصی می خواهیم که وظایف روزانه اش را از یاد نبرد. ما از حکمت و خرد نامتناهی در خواست می کنیم که حواس متناهی ما را دارا باشد و آنچه را که او می داند نیاز به مجازات دارد را ببخشد و آنچه را که شایسته تقدیس و دعای خیر نیست، تقدیس

1. Eddy, *No and Yes*, p.38-39.

2. Milmine, Georgine, *The life of Mary Baker G. Eddy and The history of Christian science*, New York, Doubleday, page and company, 1909, p.196.

کند. ما از حقیقت نامتناهی انتظار داریم که با خطا و اشتباه درآمیزد و برای یک هنگام متناهی شود".^۱

ادی دعا را بیان خواسته‌های مادی نمی‌داند و انتظار رسیدن به این خواسته‌ها را اشتباه می‌داند. زیرا از منبع روحانی درخواست مادی کردن اشتباه است. دعا صرفاً گفتن تمایلات درونی نیست، بلکه تلاش برای خوب بودن و شکرگزاری از خداوند دعای بلاانقطاع است. او دعای حقیقی را درخواست مادی کردن از خداوند نمی‌داند. دعای حقیقی مراقبت و کار کردن همراه با قربانی کردن خود است. قرار گرفتن فرد در این مسیر فیض و بخشش خداوند هستند که موجب سلامت فرد و به کمال رسیدن او در مسیر مسیحیت می‌شود.^۲ به عقیده بیکر مدح و ستایش خداوند در دعا موجب نمی‌شود که او کاری را که قبلاً انجام می‌داده اکنون بیشتر انجام دهد و یا اینکه خیر کمتری را ارزانی دارد زیرا خداوند حکمت و عشق لایتغیر است. دعا نمی‌تواند علم هستی را تغییر دهد، بلکه موجب توافق و هماهنگی انسان با هستی می‌شود. انسان بر این عادت صرف مانده است که از ذهن الهی به همانگونه که از هستی بشری درخواست می‌کند، در خواست کند. این قضیه موجب محدود کردن خداوند می‌شود. تقدیر و قانونی که از قبل نوشته شده است با دعای مادی انسان تغییر نمی‌کند. خداوند همان خدای دیروز و امروز و همیشه است. او راستی و درستی لایتغیر است. کار خداوند انجام شده است و انسان تنها باید در مسیر عشق و خوبی به دیگران قرار گیرد تا از این قانون بهره‌بردار و رستگار گردد. این عشق و خوبی به دیگران همان سپاسگزاری نسبت به مواهب و برکات خداوند است. سپاسگزاری لفظی از خداوند در دعا چندان اثرگذار نیست. در واقع دعا برای رشد معنوی که همراه با لطف خداوند است تنها با بردباری، فروتنی، عشق و افعال نیک به نمایش در می‌آید. هر تمایل و علاقه‌ای که فرد دارا باشد برای خداوند - که بیکر او را ذهن الهی می‌خواند - ناشناخته نیست. خداوند از تمام تمایلات آدمی آگاه است. تمایل و علاقه به سخن در نیامده نیز دعاست. خداوند تمایلی که شوق

1. Eddy, *Christian Healing*, p. 4.

2. Eddy, *Science and Health with key to the Scripture*, pp.1-2.

عدالت و نیکوکاری را در خود دارد، مبارک می خواند و آن را بی اثر نمی گذارد. به بیان دیگر دعا تنها این نیست که عباراتی بر زبان آورده شود، بلکه حتی میل درونی ناگفته شده و بر زبان نیاورده شده نیز دعا محسوب می شود.^۱

تأثیرات وجودی دعا

- پیشرفت معنوی انسان

بیکر بر این عقیده است که دعا نمی تواند تقدیر خداوند را تغییر دهد، اما می تواند حالات و حواس نادرست انسان را در مورد زندگی، عشق و حقیقت تغییر دهد و او را رو به تعالی یعنی به سمت خداوند ببرد. چنین دعایی فرد را متواضع و مهذب و فعل او را در مسیری که لغزش ناپذیر است، رهنمون می سازد.^۲ بنابراین بارزترین تأثیر دعا به تعالی بردن بشر و پیشرفت در مسیر الهی است.

ادی مادی گرایی - که از مضرات زندگی در دنیای مادی است - را موجب غفلت انسان از جنبه روحانی می داند و در نتیجه با گرایش به سمت مادیت پیشرفت معنوی وجود نخواهد داشت، اما با دعا این مسیر هموار می گردد. دعا مسیر مسدود شده پیشرفت را می گشاید.^۳ به عبارت دیگر خاصیت دعای حقیقی بدین گونه است که فرد را به خداوند نزدیک می کند و جنبه روحانی و الهی فرد برجسته و از مادیت رها می گردد. دعا، طالب و سالک را به عشق الهی نزدیک می کند و بدین صورت او چیزی را که در طلبش بود، می یابد و با قدرت خداوند شفا و نجات می دهد.^۴

- محافظت در برابر گناه و شرور

مری بیکر درمان بیماری های جسمانی را بخش کوچکی از وظیفه علم مسیحی

۱۶۳

پژوهشنامه ادیان

مفهوم دعا در اندیشه مری بیکر ادی

1. Ibid, pp.1-6.

2. Eddy, *No and Yes*, p.38.

3. Eddy, *Miscellaneous Writings*, p.181.

4. Eddy, *Christian Science versus pantheism and other messages to the Mother Church*, p.55.

می‌داند و در مقابل درمان گناه را هدف موکد این جنبش اعلام می‌دارد. او این وظیفه را بسیار سخت‌تر از درمان بیماری می‌داند.^۱ بیکر دعا را وسیله‌ای برای محافظت فرد از گناه و شر و فهم اینکه خداوند خیر مطلق است، می‌داند. بدون دعا ماده‌گرایی بر فرد غالب گشته و موجب می‌شود که حکومت و قوانین الهی چه در درونمان و چه در زمین مستقر نشود. بدون استقرار حکومت و قوانین الهی، گناه و قوانین شرورانه حاکم می‌گردد و تنها شر در انسان و جهان حکمفرمایی می‌کند. او بیان می‌کند: "ابزارهای شما برای حفاظت و دفاع در برابر گناه مراقبت و پاسداری و دعای مستمر است و بدین طریق شما به وسوسه و آزمایش قدم نمی‌نهدید و از هر دعوی مبتنی بر شری رها می‌گردید تا اینکه از روی هوش و آگاهی می‌بینید و اثبات می‌کنید که شر مرتبه و قدرت و هستی ندارد از آنجا که خداوند، خیر، همه چیز است."^۲

- توکل صرف بر خداوند

از دیگر تأثیرات وجودی دعا در اندیشه بیکر توکل و اعتماد صرف به خداوند است. در اندیشه او طلب کردن و خواستار چیزی شدن از خداوند و در همان حال چنگ زدن به اسباب مادی در جهت برآورده شدن آن حاجت مغایر با ایمان به خداوند است. ادی اینگونه بیان می‌کند: "چرا شما برای بهبود بیمار دعا می‌کنید درحالیکه ایمان و باور به توانایی خداوند برای شفا و مداوا ندارید؟ اگر اعتقاد به خداوند دارید چرا داروها را جایگزین قدرت قادر مطلق می‌کنید و بجای روی آوردن به خداوند که کمک‌رسان همیشه حاضر است، از برای کسب کمک به روش‌های مادی روی می‌آورید؟"^۳ به نظر ادی تنها انسان‌های فانی اینگونه عمل می‌کنند. آنها از خداوند که تنها ذهن و نفس الهی است، مداوا و شفای بیمار را طلب می‌کنند، اما بی‌درنگ با استفاده از ابزارهای مادی مانعی در مقابل کمک ذهن می‌شوند. در حقیقت استفاده از این ابزارها همچون سدی

1. Eddy, *Rudimental Divine science*, p.9.

2. Eddy, *Miscellaneous Writings*, p.133.

3. Eddy *Science and Health with key to the Scripture*, p.218.

عمل می کند زیرا انسان به طور ضمنی قدرت مقدس ذهن را انکار می کند و به دارو و قوانین سلامتی متوسل می شود.^۱ در واقع در این قضیه بجای ایمان به خداوند و قدرت و توانایی او در درمان افراد به داروهای مادی ایمان دارد و همین عدم باور و اعتماد به خداوند سد راه می شود. همانطور که عیسی مسیح فرمود: "شما نمی توانید به دو ارباب خدمت کنید". بنابراین ایمان به خداوند با ایمان به اسباب مادی در تناقض است.^۲ در میان عرفای مسیحی جماعتی بنام اهل توکل بودند که از جمله عارفان فرانسه محسوب می شدند و بیکر همانند این عارفان قائل به توکل صرف به خداوند بود. این عرفا در قرن هفدهم می زیستند و از جمله برجسته ترین این افراد: مادام آکاری، قدیسه شانتال و فرانسوا فنلون هستند. در این دوره تسلیم مطلق در برابر خداوند و وانهادن امور به او به هیچ قید و شرطی ترویج می شد.^۳

ضرورت دعا

رهایی از مهلکات

از ضرورت های دعا کردن به نظر ادی رهایی از چیزهایی است که انسان را به گناه می اندازد. به نظر او برای رهایی از همه شرور، از پیشگویی کردن و قضاوت کردن و تخطئه کردن و مشورت نادرست دادن باید مراقبت و دعا کرد. وظیفه هر عضو کلیسای جنبش علم مسیحی این است که هر روز دعا کند: "ملکوت تو فرا می رسد. بگذار حقیقت، زندگی و عشق الهی در من بنا گردد و همه گناهان از من خارج گردد. بگذار کلمات مهر و عطوفت همه بشر را پر بار سازد و بر آنها حکومت کند."^۴

1. Ibid, p.182.

2. Eddy, *Science and Health with key to the Scripture*, p.32.

۳. فنلون، فرانسوا؛ کلیپوس، یوهانس، عشق، نیایش: دو جستار عارفانه، مترجم: لیلآ آقاییانی چاووشی، تهران، نشر آن سو، ۱۳۹۷، ص ۱۷.

4. Eddy, Baker, Mary, *Manual of The Mother Church*, USA, Boston, published by the trustees under the will of Mary Baker Eddy, 1895, p.11.

شرایط دعا

- میل و نیت درونی درست

ادی در بیان این مطلب که دعا باید دارای چه شرایطی باشد تا مورد اجابت قرار گیرد، از امیال درونی صحبت به میان می‌آورد. او بر این عقیده است که سنجش درستی یا نادرستی دعا تنها با میل درونی افراد صورت می‌پذیرد. زمانی که امیال درونی درست باشد، دعا نیز اجابت می‌گردد. بدین منظور تمامی حواس و مادیات باید تسلیم شود. دعایی که با گرمی و شوق بیان می‌گردد، همیشه گواهی بر امیال درست نیست. شخص باید خود را مورد بررسی و آزمایش قرار دهد تا بدین طریق مشخص گردد که علاقه و تمایل قلبی او چیست. او تنها بدین طریق یاد می‌گیرد که حقیقتاً چه چیزی است. آزمودن تمام دعاها در پاسخ به این سوالات قرار گرفته است: آیا فرد با این درخواست همسایه خود را بطور بهتری دوست خواهد داشت؟ آیا فرد با دعا در طلب چیزی بهتر و خرسندی حاصل از آن است؟^۱

- اشتیاق زیاد همراه با مراقبت در جهت رعایت فرامین الهی

از دیگر مواردی که بیکر در شرایط اجابت دعا بیان می‌دارد داشتن اشتیاق زیاد همراه با مراقبت برای وفق یافتن با فرامین خداوندی است. اینکه فرد در دعاها خود از خداوند دوست داشتن او و رعایت فرامینش را طلب کند، موجب برآورده شدن دعا نمی‌گردد. بلکه اشتیاق و علاقه زیاد که با مراقبت و پاسداری هر روزه برای وفق یافتن بیشتر با خصایص الهی همراه است، موجب اجابت دعا می‌گردد.^۲ باید خداوند را با همه قلب و روح و ذهن دوست داشت و در این راه همه حواس، علاقه و عبادت صرفاً مادی باید تسلیم شود. تنها دعای مستمر مورد اجابت قرار می‌گیرد و دعای مستمر نیز یعنی تمایل و علاقه به انجام عمل درست.^۳

1. Eddy, *Science and Health with key to the Scripture*, pp.7-13.

2. Eddy, *Science and Health with key to the Scripture*, pp.3-4.

3. Ibid, pp.10-13.

- دعا کردن بدون توقف

از دیگر شرایط دعا به عقیده ادی دعای بدون توقف است. در حقیقت دعای گذرا تأثیر ندارد و تنها دعای مستمر مؤثر است. آنچه که باید با دعای مستمر همراه شود پاسداری ساعیانه از نفس خود است. هرگز نباید مراقبت روحانی ترک گردد.^۱ مری بیکر با نقل سخن عیسی که می گوید: "بخواهید و بطلبید، به شما داده خواهد شد"، در پی بیان این مطلب است که حتی اگر فوراً و بی درنگ داده نشود به طلبیدن و درخواست کردن ادامه دهید.^۲

- دعا کردن همراه با فروتنی

مری بیکر برای بیان شرایط اجابت دعا مثلی از انجیل لوقا باب ۱۸ آیات ۱۴-۱۰ می آورد. در این مثل دو نفر یکی فریسی و دیگری باجگیر برای دعا کردن به معبد می روند. فریسی اینگونه دعا می کند که خدایا شکر که من حریص و ظالم و... نیستم و مانند این باجگیر نیستم. اما باجگیر اینگونه دعا می کند که خدایا بر من گناهکار رحم کن. عیسی به پیروان خود می گوید که هر که خود را برافرازد، پست می گردد و هر که خود را فروتن کند، سرافرازی یابد. بیکر در این جا میان دعایی که عالمان جنبش مسیحی انجام می دهند و دعایی که کلیساهای دیگر انجام می دهند، تفاوت قائل می شود. به نظر او دعا باید بر اساس دعایی باشد که عیسی مسیح به انسان آموخت: خدایا خطاها و خلاف‌های ما را ببخش. اینگونه خداوند بر گناهکار رحمت ارزانی می دارد.^۳ در واقع ادی شرط دیگر اجابت دعا را داشتن فروتنی می داند. دعایی که با غرور و خودخواهی خوانده شود هیچ جایی در درگاه الهی ندارد. هر چه فرد در مقابل عظمت خداوندی خود را خوار و کوچک و حقیر بیندارد، دعای او زودتر مورد اجابت قرار می گیرد. در مجموع مری ادی بیکر بر این نظر است که دعا کردن اگر با مراقبت و نیت

۱۶۷

پژوهشنامه ادیان

مفهوم دعا در اندیشه مری بیکر ادی

1. Eddy, *Miscellaneous Writings*, p.179.

2. Eddy, *Christian Science versus pantheism and other messages to the Mother Church*, p.55.

3. Brown, Edward, John, *Christian Science true or false which?* , Chicago, International Federation publishing company, 1918, p.42.

درست همراه گردد، موجب می شود خداوند راه را برای انسان بگشاید و اگر فرد به خواسته اش باور داشته باشد، با دعا آن را دریافت خواهد کرد. تنها مقصود نادرست انسان را از پیشرفت باز می دارد.^۱ خداوند قبل از اینکه انسان از او درخواست کند، نیازهای او را می داند و اگر انسان در هنگام درخواست به دریافت آن اعتقاد داشته باشد، آن را خواهد یافت.^۲

موانع دعا

- پیروی از حواس و گناه

ادی پیروی از حواس و گناه را از موانع دعا می داند. شخص باید با عدم پیروی از حواس و گناه و عدم تأثیرگذاری آنها بر او به آگاهی روحانی و الهام بهشتی دست یابد.^۳ پیروی از حواس نشان دهنده عدم اتکا و اعتماد مطلق به خداوند و طلب درخواست های مادی از او است و پیروی از گناه نیز موجب عدم حکمفرمایی قوانین الهی می گردد و همین امر مانعی برای پیشرفت معنوی انسان و در نتیجه مانعی برای اجابت دعاست.

- دعای کلامی و بدون اشتیاق

در نظر مری بیکر دعایی که صامت نباشد و بدون اشتیاق خوانده شود و فرد مهر انکار بر حواس و گناه نزده باشد و برای رسیدن به آن خواسته با عشق تلاش نکند، نه تنها اجابت نمی گردد، بلکه مانعی برای رشد روحی می شود. به نظر او زمانی شخص درست دعا می کند که در لب ها را ببندد و در معبد ساکت اشتیاق، گناه و حواس پنجگانه را انکار کند قلوب صادق برای رسیدن به حکمت و عشق و حقیقت کار

1. Eddy, *Science and Health with key to the Scripture*, p.326.

2. Ibid, p.1.

3. Ibid, p.15.

می‌کند.^۱ به عبارت دیگر دعایی که با صدا همراه باشد و دعاهای طولانی، خرافات و عقاید فرقه‌ای، اعتقادات قوی از سر عشق را سد می‌کند و دین را با اشکال و قالب‌های بشری می‌آراید. هر قدر عبادت صورت خارجی به خود بگیرد و مادی شود، همانقدر مانع رشد آنی روح فرد و مانع نشان دادن خطا و اشتباه شخص می‌شود.^۲

- دعا به درگاه خداوند شخصی

از دیگر موانعی که ادی برای اجابت یافتن دعا بیان می‌دارد، دعا کردن به درگاه خداوند شخصی است. شخص پنداشتن خداوند موجب محدود کردن خداوند نامحدود و طلب چیزهایی مادی از خداوند می‌شود و همین قضیه نشان از این مطلب دارد که فرد تمایلات مادی خود را در قدم نهادن در مسیر خداوند از میان نبرده است. تا زمانی که خود فردی و تمایلات مادی وجود دارد، دعایی برآورده نخواهد شد. به علاوه چنین دعا کردنی این عقیده را دائمی می‌کند که خداوند مانند انسان محدود می‌شود.^۳ خداوند نامحدود هیچگاه نمی‌تواند محدود گردد.

آفات دعا

- دعا روشی برای دفع عقوبت گناه

مری بیکر یکی از آفات دعا را این قضیه می‌داند که شخص گناهکار گمان می‌برد که با دعا می‌تواند اثرات منفی و عقوبت آن را از میان ببرد. در واقع دعا به عنوان محل مخصوص اعتراف به گناه نیست تا بدین طریق بتوان گناه را باطل و حذف کرد. چنین اشتباهی مانع دین راستین می‌شود. گناه تنها زمانی بخشوده می‌گردد که توسط مسیح-حقیقت و زندگی- نابود شود. اگر دعا به این عقیده قوت دهد که

۱۶۹

پژوهشنامه ادیان

مفهوم دعا در اندیشه مری بیکر ادی

1. Milmine, *The life of Mary Baker G. Eddy and The history of Christian science*, p.197.

2. Eddy, *Science and Health with key to the Scripture*, p.4.

3. Brown, *Christian science true or false which?*, p.43.

گناه لغو و باطل می‌شود و فرد تنها با دعا بهتر خواهد شد، در این صورت دعا جز شر چیزی نیست. فردی که خود را با دعا بخشوده شده تصور می‌کند، در گناه استمرار می‌ورزد و وضعش وخیم‌تر می‌شود. مسیح برای نابودی اعمال شیطانی پا به جهان گذاشت. انسان نیز باید همین سرمشق را دنبال کرده و در پی نابودی همه اعمال شریانه که مشمول خطا و بیماری می‌گردد، باشد.^۱ به بیان دیگر صدا زدن خداوند برای بخشش کارهای بدی که انسان انجام داده یا کارهایی را که بدون انجام رها کرده است، دلالت ضمنی بر این گمان بیهوده دارد که او نباید کاری جز درخواست بخشایش و عفو انجام دهد و بعد از آن او آزاد خواهد بود که گناه و خطا را تکرار کند. رنج به عنوان نتیجه گناه، روشی برای نابودی گناه است. هر لذتی که شخص از گناه برده است به همان اندازه باید رنج بکشد.^۲ عقیده با نابودی عقوبت گناه با دعا کردن، دعا را دریچه اطمینانی برای کارهای نادرست می‌کند. بیکر این مطلب را اینگونه بیان می‌کند: "آیا تو می‌خواهی خداوند رحیم باشد و گناه را مجازات نکند؟! پس تو درخواست نادرستی می‌کنی. بدون مجازات، گناه از دیداد خواهد یافت."^۳

- ریاکاری

ادی دیگر آفت دعا را انداختن انسان در ورطه ریاکاری می‌داند. به نظر او خداوند ذهن همه شنوا و همه داناست و به هر نیاز انسان اطلاع دارد و برای آن تدارک خواهد دید. نیازی نیست که تمایلات درونی بصورت مسموع بیان شود. زیرا فرد با دعای مسموع و برای جلب توجه دیگران ممکن است تمایلات جعلی را بیان کند و به خود تسلی دهد که بعداً با دعا برای این گناه طلب بخشش می‌کند. حقیقتاً ریاکاری آفت دین است. اعترافات و دعاهای مسموع می‌تواند خطرناک باشند و انبوهی از گناهان را

1. Ibid, p.43.

2. Eddy, *Science and Health with key to the Scripture*, pp.1-6.

3. Bellwald, p.183.

پوشش دهند و مخفی کنند.^۱

محتوای درست دعا

- دعای پادشاه

مری بیکر دعای پادشاه را دعایی خاص می‌داند که عیسی مسیح به انسان آموخته است تا بدین طریق به ملکوت آسمان راه ببرد. او می‌نویسد: "ارباب ما به شاگردان خود دعای موجزی را یاد داد که نام این دعا "دعای پادشاه" از خود او گرفته شده است. اربابمان گفت: "بعد از این روش شما دعا کنید" و سپس او دعا را ارائه می‌کند". دعای پادشاه اینگونه است: "ای پدر ما که در آسمان هستی، نام تو را مقدس می‌داریم. ملکوت تو می‌آید و تو همیشه حاضر هستی. اراده تو همانگونه که در آسمان انجام گرفته، در زمین نیز انجام می‌گیرد. خداوند قادر مطلق و برتر است. نان روزانه ما را به ما بده و لطف امروز ما را به ما عطا کن و به مهر و علاقه‌هایی که گرسنه هستیم، غذا بده. گناهان ما را ببخش تا ما نیز گناهان یکدیگر را ببخشیم. عشق در عشق بازتاب داده می‌شود. ما را به وسوسه هدایت نکن و ما را از شر رهایی ده. سلطنت، قدرت و شکوه برای همیشه از آن تو است" (انجیل متی ۶-۱۳: ۹).^۲ دعای پادشاه هیچگاه بسیار زیاد تکرار نمی‌گردد زیرا این دعا به کسی منفعت می‌رساند که گوش شنوا دارد و می‌شنود و می‌فهمد. در این دعا این واقعیت قرار گرفته است که هیچ قادر مطلق وجود ندارد مگر آنکه تمام قدرت‌ها از برای اوست. این دعا از نوع دعای صامت است زیرا دعای خاموش و صامت تمایلی باحرارت و پرشور است.^۳ او دعای پادشاه را از نوع دعای صامت و خاموش می‌داند که متعالی‌تر از دعای مسموع است. به نظر او تنها این دعا موجب پیشرفت روح انسان می‌گردد. زیرا دعای پادشاه، دعای روح است و

۱۷۱

پوششنامه ادیان

مفهوم دعا در اندیشه مری بیکرادی

1. Eddy, *Science and Health with key to the Scripture*, pp.7-13.

2. Eddy, *Science and Health with key to the Scripture*, pp.15-17.

3. Eddy, *Christian Healing*, pp.16,9.

جهت گیری مادی ندارد.^۱

شکل صحیح دعا

- دعای نامسموع

در نظر او دعای مسموع هرگز نمی تواند موجب فهم روحانی و معنوی شود، اما دعای بی صدا همراه با مراقبت و پاسداری فرد را قادر می سازد تا عیسی را به عنوان الگو دنبال کند.^۲ کردار و فعل فرد باید بیشتر از قول و گفتار او باشد و بدین گونه خداوند بهتر درک می شود.^۳ به نظر ادی در دعای مسموع شور و شوق و ذوق شخص منطبق بر آگاهی نیست و همین قضیه موجب عدم رشد روحانی و تصمیم متعادلانه و درک درست از خداوند می شود. انگیزه ها و محرکات در دعای زبانی و کلامی می تواند از سر علاقه زیاد برای مورد تحسین قرار گرفتن باشد تا بدین طریق احساسات مسیحی را تهییج و ترغیب کند. احساس و شور جسمانی و نه روحی، موجب حظ و وجد و عاطفه مادی می گردد. غرور و از خود راضی بودن که به دنبال احساسات پر شور و شغف می آید، هیچگاه یک فرد را مسیحی نمی سازد. خداوند متأثر از انسان نیست. گوش الهی دارای اعصاب شنیداری نیست. در نتیجه نمی تواند با دعای کلامی او را تحت تأثیر قرار داد. این نوع تفکر خطاست.^۴

اندیشه مری بیکر نشان دهنده این است که دعای مسموع دعای اصلی نیست و احتمال ریاکاری و تزویر در آن است و ریاکاری هم آفت دین است. جملاتی از کتاب مقدس که عقیده مری بیکر را نسبت به دعا نشان می دهد: "زمانی که دعا می کنی مانند ریاکاران نباش که مایلند در حالیکه در کنیسه ها ایستاده اند یا در گوشه های خیابان اند، دعا کنند تا بدین طریق توسط افراد دیده شوند. اما تو زمانی که می خواهی دعا کنی به

۱۷۲

پرویشنامه ادیان

سال شانزدهم، شماره سی و دو، پاییز و زمستان ۱۴۰۱

1. Eddy, *Science and Health with key to the Scripture*, pp.13-15.

2. Ibid, p.4.

3. Eddy, *Christian Healing*, pp.15, 16,9.

4. Eddy, *Science and Health with key to the Scripture*, pp.7-13.

داخل پستوی خانهات برو و در را ببند و به درگاه پدر دعا کن. پدرت تو را در این مکان نهفته و پنهان می بیند و آشکار را به تو پاداش می دهد.^۱

کلمات ممکن است یک نوع دعای ریاکارانه را ایجاد کنند، اما افکار، عقیده صادقانه هستند. بیکر بیان می کند که او هیچ گونه مخالفتی با دعای مسموع از نوع درست آن ندارد، اما دعای ناشنیدنی موثرتر است.^۲ همه دعاها از سر میل و آرزویی است، اگر لبها سعی بر بیان آن میل آورد، در این صورت دعا یک بخشی از خالص ترین روحانیتش را از دست می دهد. پرواضح است که فرد می تواند بطور عمیق تری فکر کند، نسبت به زمانی که می نویسد یا صحبت می کند. شفاعت خاموش و درخواست بدون صدا دعایی قدرتمند و صادق است. زمانیکه قلب دعا می کند و نه لبها، هیچ خودبینی و سوءنیتی درخواست را متأثر از خود نمی سازد.^۳ برای داخل شدن در قلب دعا، درگاه حواس خطا کننده باید بسته گردد. لبها باید خاموش و مادیت ساکت گردد تا انسان بتواند با روح، اصل الهی و عشق که نابودکننده اشتباه و خطا هستند، دیدار کند.^۴

نتیجه گیری

دعا از جمله راه های ارتباطی بشر با خداوند است. هر انسانی در پی یافتن بهترین روش دعا به فراخور درک خود می باشد. مری ادی بیکر؛ بانی جنبش علم مسیحی از جمله این شخصیت هاست. مفهوم معنوی دعا در نظر مری بیکر یاد گرفتن عشق و دوست داشتن همه بشریت است. دعای حقیقی درخواست کردن از خداوند نیست، بلکه علاقه و تمایل به خوب بودن و کار خوب انجام دادن است. خطاب کردن خداوند در دعا همانند یک شخص نادرست است زیرا اینکار موجب محدود کردن فعل خداوند به حواس متناهی

۱۷۳

پژوهشنامه ادیان

مفهوم دعا در اندیشه مری بیکر ادی

1. Eddy, *Miscellaneous Writings*, p.153.

2. Eddy, *No and Yes*, p.40.

3. *Ibid*, pp.38-39.

4. Eddy, Baker, Mary, *Science and Health with key to the Scripture*, pp.13-15.

می شود. از جمله تأثیرات وجودی دعا در اندیشه بیکر پیشرفت معنوی انسان است زیرا دعای درست انسان را به سمت تعالی می برد. در حقیقت مادی گرایی موجب غفلت انسان از جنبه روحانی می شود، اما با دعا مسیر پیشرفت روحی میسر می گردد. محافظت از گناه و شرور و توکل صرف به خداوند از دیگر تأثیرات وجودی دعاست. به عقیده بیکر طلب کردن از خداوند مغایر با کمک گرفتن از اسباب مادی است. این قضیه نشانه عدم اعتماد به قدرت خداوند است. ضرورت دعا به نظر بیکر به منظور رهایی از مهلکاتی مثل قضاوت کردن، مشورت نادرست دادن و تخطئه کردن است. از جمله شرایط اجابت دعا داشتن میل و نیت درونی صادق و درست، داشتن اشتیاق زیاد همراه با مراقبت فردی، دعا کردن بطور مستمر و دعای کردن بصورت فروتنانه است. از جمله موانع دعا پیروی از حواس و گناه و دعای کلامی که با اشتیاق همراه نباشد و دعا کردن به درگاه خداوند شخصی و طلب چیزهای مادی از او کردن است. از آفات دعا در اندیشه بیکر این عقیده است که دعا می تواند عقوبت گناه را رفع کند و فرد همچنان گناه خود را تکرار کند. دیگری ریاکاری است که ممکن است فرد در دعاها مسموع خود و برای جلب توجه دیگران تمایلات جعلی بیان کند. به نظر مری بیکر دعای درست همان دعای پادشاه است که عیسی مسیح به انسان آموخته است که از نوع دعای صامت بوده و موجب پیشرفت روح می گردد. شکل صحیح دعا به عقیده او دعای صامت است. زیرا میل و نیت اگر آشکار نشود و به بیان نیاید عمیق تر است.

فهرست منابع

– فنلون، فرانسوا؛ کلیوس، یوهانس، عشق، نیایش: دو جستار عارفانه، مترجم: لیلا آقایی
چاووشی، تهران، نشر آن سو، ۱۳۹۷.

– Abbott, Deborah, *the Christian Science Tradition: Religious Beliefs and Healthcare Decisions*, Illinois, the Park Ridge Center, 2002.

– Bellwald, A.M, S.T.L, S.M, *Christian Science and the catholic faith; including a brief account of ne thought and other modern mental healing movements*, New York, The Macmillan Company, 1922.

۱۷۵

پژوهشنامه ادیان

مفهوم دعا در اندیشه مری بیکر ادی

– Brown Elward, John, *Christian science true or false which?* , Chicago, International Federation publishing company, 1918.

– Eddy, Baker G., Mary, *Christian Healing*, USA, Boston, Trustees under the will of Mary Baker G. Eddy, 1886.

– Eddy, Baker G, Mary, *Christian Science versus pantheism and other messages to the Mother Church*, USA, Boston, published by Allison V. Stewart, 1909.

– Eddy, Baker, Mary, *Manual of The Mother Church*, USA, Boston, published by the trustees under the will of Mary Baker Eddy, 1895.

– Eddy, Baker, Mary, *Miscellaneous Writings*, USA, Boston, Trustees under the will of Mary Baker G. Eddy, 1896.

– Eddy, Baker, Mary, *No and Yes*, USA, Boston, Published by Allison V. Stewart, 1909.

– Eddy, Baker, Mary, *Retrospection and Introspection*, USA, Boston, The Cambridge university press, Published by Allison V. Stewart, 1915.

– Eddy, Baker, Mary, *Rudimental Divine science*, Boston, Published by Joseph Armstrong, 250 Huntington Avenue, 1904.

– Eddy, Baker, Mary, *Science and Health with key to the Scripture*, USA, Boston, The Christian science Board of directors, 1875.

– Gibb, Sara L, *Transcending the body: The role of Divine mind in the practice of Christian Science healing*, University of New Hampshire, Durham, 2007.

- _ Gutjahr, C .Paul, *Sacred Texts in the United States*, USA, Published by The Johns Hopkins University Press, 2001.
- _ Kennedy, A. Studdert Hugh, *Christian Science and organized religion*, California, the Farallon press, 1930.
- _ Kennedy, Hugh A. Studdert, *Mrs Eddy: Her life, Her work ,and Her place in History*, USA, California, The Farallon Press, 1910.
- _ Milmine, Georgine, *The life of Mary Baker G. Eddy and The history of Christian science*, New York, Doubleday, page and company, 1909.
- _ Myers, Kristen, *A perspective in Healing: Christian Science Practitioners*, University of Pennsylvania, 2015.
- _ Verma, Neetesh, *Christian Apologetic to the salvific understanding of Christian science*, India Bible College and Seminary, 2020.

۱۷۶

پروشماره ادیان

سال شانزدهم، شماره سی و دو، پاییز و زمستان ۱۴۰۱